

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

16 mai 2014

MD nr. N. 039

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de Lege privind opoziția parlamentară.

Anexe:

1. Proiectul Legii
2. Nota informativă

Deputați în Parlament

[Handwritten signature]
/ *Ty. Dodon* /

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>123</u>
" <u>16</u> "	<u>05</u> 20 <u>14</u>
Ora	

[Handwritten signature]
/ *Ștefan Cioban* /

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE privind opoziția parlamentară

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege stabilește bazele și garanțiile activității de opoziție ca fiind unul dintre pilonii democrației, care poartă un caracter reprezentativ și pluralist, asigură responsabilitatea organelor de stat și a persoanelor cu funcții de răspundere în fața electoratului.

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Noțiuni.

În sensul prezentei legi, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:

- (1) **majoritatea parlamentară** - coaliția de fracțiuni în Parlamentul Republicii Moldova sau fracțiunea de deputați, compusă din majoritatea deputaților aleși.
- (2) **opoziția parlamentară** - fracțiune parlamentară, asociația fracțiunilor parlamentare în Parlamentul Republicii Moldova și/sau a deputaților independenți, care nu au fost incluși în majoritatea parlamentară și au declarat că sunt în opoziție, nu sunt de acord cu politica oficială a majorității parlamentare și a Guvernului Republicii Moldova sau metodele de realizare a acestor politici,
- (3) **activitatea de opoziție în Parlament** (denumit în continuare - activitatea de opoziție) - care vizează controlul asupra majorității parlamentare și asupra Guvernului Republicii Moldova sau organelor puterii de stat, monitorizează activitatea majorității parlamentare și a Guvernului Republicii Moldova, critică activitatea acestor instituții și propun un program alternativ de dezvoltare a Republicii Moldova, cât și metodele de realizare a acestuia.
- (4) **cursul politic oficial al majorității parlamentare și al Guvernului Republicii Moldova** - multitudinea abordărilor și viziunilor politice, exprimată în programul de activitate a Guvernului aprobat de Parlamentul Republicii Moldova, exprimat în actele legislative și normative a Parlamentului votate de majoritatea parlamentară.

Articolul 2. Domeniul de aplicare a prezentei legi.

- (1) Prezenta lege se aplică în relațiile dintre majoritatea Parlamentară, Guvern, autoritățile publice centrale și locale întru exercitarea activității de opoziție în Parlamentul Republicii Moldova, ca fiind unul dintre pilonii democrației, care poartă un caracter reprezentativ și pluralist, asigurând responsabilitatea organelor de stat și a persoanelor cu funcții de răspundere în fața cetățenilor.
- (2) Prezenta lege stabilește responsabilitatea organelor de stat și a persoanelor cu funcții de răspundere în fața cetățenilor, asigurând și stabilind baze juridice a activității de opoziție.

Articolul 3. Obiectivele și bazele juridice ale activității de opoziție.

- (1) Scopul principal al activității de opoziție este participarea opoziției parlamentare în procesul de dezvoltare a Republicii Moldova în calitate de stat suveran, independent, unitar, indivizibil și democratic, utilizând drepturile și asumându-și obligațiile prevăzute de prezenta lege.
- (2) Baza juridică al activității de opoziție o constituie Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, Regulamentul Parlamentului precum și alte legi în vigoare.
- (3) Activitatea de Opoziție se bazează pe următoarele principii:
  - a) supremația Legii;
  - b) principiul statului de drept;
  - c) egalitatea în drepturi a deputaților în Parlamentul RM;
  - d) trecerea benevolă în opoziție a deputaților, cât și încetarea benevolă a activității de opoziție;
  - e) recunoașterea de către organele puterii de stat a activității de opoziție drept o activitate esențială și necesară pentru funcționarea democrației și a opoziției parlamentare ca parte importantă a sistemului politic;
  - f) asigurarea de către stat a garanțiilor pentru exercitarea liberă de către opoziție a activității de opoziție;
- (4) Se interzice activitatea de opoziție care atentează la independența, suveranitatea și integritatea Republicii Moldova, care militează împotriva pluralismului politic și a principiilor statului de drept. De asemenea, se interzice activitatea de opoziție care are drept scop contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndeamnă la război și agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, atentează la regimul constituțional.

Articolul 4. Particularitățile constituirii opoziției parlamentare.

- (1) Opoziția parlamentară este compusă din fracțiunile parlamentare, asociațiile de fracțiuni parlamentare și/sau a deputaților independenți (neafiliați) care nu au fost incluși în majoritatea parlamentară, care au declarat că sunt în opoziție și nu sunt de acord cu politica oficială a majorității parlamentare și a Guvernului Republicii Moldova sau metodele de realizare a acestor politici.
- (2) Modalitatea constituirii opoziției este reglementată de articolul 6 din prezenta

lege. Modalitatea afilierii deputaților independenți la opoziția parlamentară este stabilită la articolul 8 al prezentei legi.

- (3) Frațiunile parlamentare, deputații independenți care nu fac parte din majoritatea parlamentară și nu au exprimat dorința de a se afilia la opoziția parlamentară, nu vor fi considerați drept participanți ai opoziției parlamentare. Aceste fracțiuni și deputați independenți vor lua parte la lucrările Parlamentului Republicii Moldova în modul general prescris de Constituție și Regulamentul Parlamentului. Suplinirea funcțiilor în cadrul comisiilor permanente, comisiilor speciale a Parlamentului se va efectua de aceste fracțiuni și deputați independenți doar după distribuirea acestor funcții printre deputații din majoritatea parlamentară și celor din opoziția parlamentară.

Articolul 5. Garanțiile acordate în exercitarea activității de opoziție.

- (1) În Republica Moldova sunt asigurate condițiile necesare pentru exercitarea în mod liber și fără impedimente a activității de opoziție;
- (2) Drepturile opoziției parlamentare privind exercitarea activității de opoziție sunt garantate de Constituție, prezenta lege și alte acte legislative.
- (3) Exercițarea activității de opoziție nu poate servi drept temei pentru acordarea unor facilități sau pentru limitarea unor drepturi deputaților independenți, fracțiunilor parlamentare care constituie opoziția parlamentară.
- (4) Imixtiunea organelor puterii de stat și a funcționarilor din aceste organe în activitatea opoziției parlamentare este interzisă, cu excepția activității enunțate în art.3 alin.4 din prezenta lege.

CAPITOLUL II. ACTIVITATEA OPOZIȚIEI PARLAMENTARE

Articolul 6. Modalitatea de constituire a opoziției parlamentare.

- (1) Decizia de a trece în opoziție se ia de fracțiunea parlamentară, de deputatul independent în orice moment în perioada activității Parlamentului de legislatura respectivă. Cererea privind trecerea în opoziție se întocmește în scris.
- (2) Cererea privind trecerea în opoziție exprimată de deputații dintr-o fracțiune parlamentară sau de deputatul independent se depune la secretariatul Parlamentului.
- (3) Opoziția parlamentară este constituită din momentul anunțării oficiale în ședința în plen a Parlamentului despre decizia fracțiunii parlamentare, deputatului independent privind trecerea în opoziție cu consemnarea în stenograma ședinței. Decizia este anunțată după executarea procedurii specificate în aliniatul 2 din prezentul articol.
- (4) Lista nominală a deputaților din opoziția parlamentară este publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în decurs de 5 zile din momentul constituirii.

- (5) Opoziția parlamentară în decurs de 30 de zile din momentul constituirii va publica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Programul Alternativ de Dezvoltare a țării și lista alternativă a miniștrilor în Guvernul Republicii Moldova.

Articolul 7. Bazele juridico-organizatorice a activității opoziției parlamentare.

- (1) Organizarea internă a activității opoziției parlamentare este determinată de componentele opoziției în mod independent.
- (2) Regulamentul privind organizarea internă a opoziției parlamentare se aprobă de majoritatea deputaților din opoziția parlamentară.

Articolul 8. Schimbări în componența opoziției parlamentare.

- (1) Opoziția parlamentară este în drept să primească în rândurile sale un deputat din altă fracțiune în baza cererii personale.
- (2) Deputatul în Parlament nu poate să facă parte simultan din majoritatea parlamentară și din opoziție. Deputatul care face parte din majoritatea parlamentară poate deveni membru al opoziției parlamentare doar după ce va urma procedura specificată la articolul 6 din prezenta lege.
- (3) Fracțiunea de deputați nu poate să facă parte simultan din majoritatea parlamentară și din opoziție. Fracțiunea de deputați care face parte din majoritatea parlamentară poate deveni fracțiune de opoziție doar după ce va anunța că încetează raporturile în cadrul acordului privind crearea majorității parlamentare.
- (4) Fracțiunea parlamentară, care face parte din opoziția parlamentară are dreptul să primească decizia de ieșire din rândurile opoziției parlamentare.
- (5) Informația privind schimbările în componența opoziției parlamentare se anunță de către Președintele Parlamentului la următoarea ședință plenară după primirea informației respective de la secretariatul Parlamentului.

Articolul 9. Încetarea activității opoziției parlamentare.

- (1) Activitatea opoziției parlamentare încetează în următoarele cazuri:
- a) primirea deciziei privind încetarea activității de opoziție;
  - b) finalizarea mandatului în Parlamentul din legislatura respectivă;
  - c) dacă la începutul sau pe parcursul activității Parlamentului din legislatura respectivă este adoptată o decizie despre constituirea unei coaliții largi care include toți deputații aleși în Parlament.

CAPITOLUL III.

DREPTURILE OPOZIȚIEI PARLAMENTARE

Articolul 10. Drepturile opoziției parlamentare în Parlamentul Republicii Moldova.

- (1) Opoziția parlamentară are dreptul:
- a) să fie reprezentată în conducerea Parlamentului, în organele lui de lucru și

- organele de stat subordonate Parlamentului Republicii Moldova;
- b) să participe la exercitarea controlului parlamentar asupra activității majorității parlamentare, Guvernului, activității organelor puterii de stat;
  - c) să prezinte raportul anual privind exercitarea controlului parlamentar asupra activității majorității parlamentare, Guvernului, activității organelor puterii de stat;

- (2) În cadrul ședințelor plenare a Parlamentului opoziția parlamentară are dreptul:
- a) să propună pentru a fi incluse în ordinea de zi proiecte de acte legislative, proiecte de hotărâri și decizii;
  - b) formarea exclusivă, o dată în lună, a ordinii de zi a ședinței în plen a Parlamentului cu participarea obligatorie la ședință a majorității parlamentare.
  - c) desfășurarea audierilor parlamentare;
  - d) formarea comisiilor speciale de anchetă.

Articolul 11. Drepturile opoziției parlamentare la reprezentare în organele puterii de stat.

- (1) Pentru exercitarea controlului parlamentar, opoziția parlamentară îndeplinește următoarele funcții:
- funcția de vicepreședinte al Parlamentului;
  - funcția de președinte în comisiile parlamentare privind ocrotirea drepturilor omului, cultură și mass-media, precum și funcțiile de vicepreședinte în comisiile unde președintele comisiei este reprezentat de majoritatea parlamentară.
- (2) Opoziției parlamentare este garantată funcții din cadrul organelor de stat subordonate Parlamentului Republicii Moldova. Aceste funcții sunt:
- Președinte al Curții de Conturi;
  - Președinte al Centrului pentru Drepturile Omului;
  - 5 membri în Comisia Electorală Centrală numiți de Parlament.
  - 5 membri în Consiliul Coordonator al Audiovizualului numiți de Parlament;
  - 3 membri în Consiliul Superior al Magistraturii numiți de Parlament;
  - 2 avocați Parlamentari;
  - 2 membri în Consiliul Superior al Procurorilor numiți din partea Parlamentului;
- (3) Candidaturile pentru suplinirea posturilor enumerate la aliniatul (1) și (2) din prezentul articol sunt propuse de opoziția parlamentară respectându-se principiul proporționalității reprezentării opoziției în Parlament.
- (4) Deputații și alți reprezentanți ai opoziției numiți în funcțiile enumerate la aliniatul (1) și (2) din prezentul articol sunt demși sau revocați din funcțiile

respective de către Parlamentul Republicii Moldova la propunerea opoziției parlamentare.

Articolul 12. Exercițarea controlului parlamentar.

(1) Opoziția parlamentară în procesul exercitării controlului asupra activității majorității parlamentare, a Guvernului Republicii Moldova, organelor puterii de stat au dreptul:

- să constituie și să conducă activitatea comisiilor speciale de anchetă din cadrul Parlamentului Republicii Moldova;
- să inițieze audieri parlamentare;
- să facă interpelări către organele de lucru a Parlamentului, Guvernului Republicii Moldova, organele administrației publice centrale și locale, agențiilor, serviciilor, inclusiv întreprinderile și organizațiile înregistrate în Republica Moldova, indiferent de formă de proprietate;
- să se adreseze în mod prioritar la Curtea Constituțională privind controlul constituționalității unor acte legislative și normative emise de Parlament, Guvern și alte organe puterii de stat și altele;
- să solicite Curții de Conturi efectuarea auditelor externe cu stabilirea gradului de responsabilitate și înaintarea materialelor în instanța de judecată;
- să examineze în ședințe deschise de plen a Parlamentului, dacă nu va fi decis altfel:
  - a) Raportul anual al Președintelui Republicii Moldova;
  - b) Raportul anual al Primului-ministru și al miniștrilor din Guvern;
  - c) Raportul anual al Curții Constituționale;
  - d) Raportul anual al Consiliului Superior al Magistraturii;
  - e) Raportul anual al Procuraturii Generale;
  - f) Raportul anual al Băncii Naționale a Moldovei;
  - g) Raportul anual al Curții de Conturi;
  - h) Raportul anual al Comisei Naționale a Pieței Financiare;
  - i) Raportul anual al Consiliului Coordonator al Audiovizualului;
- să înainteze moțiuni de neîncredere față de Guvernul Republicii Moldova, a miniștrilor sau reprezentanților organelor puterii de stat;

(2) Pentru exercitarea eficientă a controlului parlamentar, opoziția parlamentară are dreptul să solicite și să primească informații referitor la activitatea organelor puterii de stat și a reprezentanților săi.

(3) Reprezentanții împuterniciți ai opoziției prezintă în ședința în plen a Parlamentului un raport anual privind rezultatele controlului exercitat de către opoziția parlamentară.

Articolul 13. Dreptul opoziției la formarea Guvernului de alternativă.

(1) Opoziția parlamentară în perioada activității sale, are dreptul la formarea Guvernului de alternativă precum și la elaborarea și promovarea programului de guvernare de alternativă.

(2) Guvernul de alternativă:

- efectuează un monitoring permanent a activității Guvernului Republicii Moldova și altor organe a puterii de stat;
- exercită controlul asupra procesului de elaborare, executare și raportare ale bugetului de stat, ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale, ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în limite prescrise de lege, inclusiv:
  - a) gestionarea fondurilor speciale, precum și a fondurilor de tezaur public;
  - b) gestionarea datoriei publice, respectarea garanțiilor guvernamentale pentru creditele interne și externe;
  - c) utilizarea de către instituțiile publice a granturilor și finanțelor alocate de donatorii externi pentru realizarea programelor la care participă Republica Moldova;
  - d) utilizarea alocațiilor bugetare pentru investiții, a subvențiilor și altor forme de asistență financiară din partea statului;
- pregătește materialele pentru raportul anual al opoziției ce vizează controlul parlamentar asupra activității Guvernului Republicii Moldova, altor organe puterii de stat;
- pregătește proiecte de legi, decizii, acte normative, programe de activitate ale Guvernului de alternativă și le înregistrează în modul corespunzător pentru a fi dezbătut la ședința Guvernului;
- pregătește un program propriu de activitate, care este aprobat de opoziția parlamentară.

(3) Guvernul de alternativă și membrii lui, care sunt membrii opoziției parlamentare activează gratis și benevol.

Articolul 14. Dreptul de a stabili ordinea de zi a Parlamentului.

- (1) Ultima ședință plenară a parlamentului din fiecare lună este consacrată dezbaterii întrebărilor și propunerilor legislative a opoziției parlamentare.
- (2) Întrebările, propunerile legislative venite din partea opoziției parlamentare sunt incluse de Parlament în ordinea de zi fără a fi dezbătute și votate la Biroul Permanent a Parlamentului.

Articolul 15. Dreptul opoziției la acces liber la mijloacele de informare în masă.

- (1) Opoziția parlamentară are dreptul la acces liber și gratuit la mijloacele de informare în masă publice.
- (2) La discuțiile referitor la problemele legate de activitatea parlamentară și alte probleme de importanță majoră pentru societate, instituțiile mass-media publice obligatoriu invită reprezentanții opoziției parlamentare.
- (3) Activitatea opoziției parlamentare este mediatizată în instituțiile mass-media publice proporțional numărului reprezentanților pe care le are în Parlamentul

Republicii Moldova.

- (4) Partidele politice și alte organizații social-politice înregistrate în modul stabilit care nu sînt reprezentate în Parlamentul RM, au acces liber și gratuit la mijloacele de informare în masă publice.

CAPITOLUL IV. OBLIGAȚIILE OPOZIȚIEI PARLAMENTARE

Articolul 16. Obligațiile opoziției parlamentare.

- (1) În procesul realizării drepturilor sale, opoziția parlamentară este obligată:
- să acționeze strict în limitele Constituției Republicii Moldova și altor acte legislative în vigoare;
  - să acționeze în conformitate cu interese naționale și ale cetățenilor;
  - să propună un curs (vector) politic de alternativă celui oficial, care este propus de majoritatea parlamentară.

Articolul 17. Răspunderea pentru încălcarea legislației privind opoziția parlamentară.

- (1) Încălcarea legislației cu privire opoziția parlamentară atrage după sine răspunderea conform legislației în vigoare.

CAPITOLUL V. DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 18. Intrarea în vigoare.

- (1) Prezenta lege intră în vigoare din momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
- (2) Prevederile articolului 11 din prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2015.

Articolul 19. Aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege

- (1) Comisia parlamentară juridică, numiri și imunități, în termen de o lună, va prezenta Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificările și completările respective în Legislația Republicii Moldova.
- (2) Guvernul, în termen de 3 luni, va prezenta Parlamentului proiectele de legi respective pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de lege privind opoziția parlamentară

Proiectul de lege privind opoziția parlamentară se propune ca unul din elementele de bază a parlamentarismului în Republica Moldova, scopul căruia este participarea opoziției parlamentare în procesul de dezvoltare a Republicii Moldova în calitate de stat suveran, independent, unitar, indivizibil și democratic, utilizând drepturile și asumându-și obligațiile prevăzute de Constituție și actele legislative în vigoare.

De menționat că opoziția parlamentară în statele democratice reprezintă principala contragreutate după Guvern. Se poate spune, pe bună dreptate că opoziția este, după Guvern, cea de-a doua forță politică. Prin urmare se propune ca funcțiile de vicepreședinte al Parlamentului; președinte în comisiile parlamentare privind ocrotirea drepturilor omului, cultură și mass-media, precum și funcțiile de vicepreședinte în comisiile unde președintele comisiei este reprezentat de majoritatea parlamentară să fie ocupate de reprezentanți ai opoziției parlamentare. Concomitent opoziția parlamentare va delega persoane în funcții de conducere și în componența instituțiilor de stat subordonate Parlamentului Republicii Moldova cum sunt: Curtea de Conturi; Centrul pentru Drepturile Omului; Comisia Electorală Centrală; Consiliul Coordonator al Audiovizualului; Consiliul Superior al Magistraturii numiți de Parlament; Consiliul Superior al Procurorilor. Prezența opoziției în aceste instituții va împiedică partidul sau partidele din coalițiile de guvernământ să se identifice cu Statul, să devină partide de stat și să-și ridice propria interpretare a binelui comunitar la rangul de adevăr absolut și singur valabil.

Pentru a echilibra procesul legislativ și a proteja dreptul la inițiativă legislativă consfințit de articolul 73 din Constituție se propune ca ultima ședință plenară a parlamentului din fiecare lună să fie consacrată dezbaterii întrebărilor și propunerilor legislative a opoziției parlamentare. Aceste recomandări sunt regăsite și în pct.85 din Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la exercitarea dreptului la inițiativa legislativă nr.15 din 04.12.2012 și în Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr.1601 (2008) "Liniile

directorii procedurale privind drepturile și îndatoririle opoziției într-un parlament democratic.”. De asemenea se oferă dreptul opoziției parlamentare în procesul exercitării controlului asupra activității majorității parlamentare, a Guvernului Republicii Moldova, organelor puterii de stat de a examina rapoartele anuale a Președintelui Republicii Moldova, Prim-ministrului și al miniștrilor din Guvern; Curții Constituționale; Consiliului Superior al Magistraturii; Procuraturii Generale; Băncii Naționale a Moldovei; Curții de Conturi; Comisei Naționale a Pieței Financiare; Consiliului Coordonator al Audiovizualului în ședința în plen a Parlamentului cu dreptul de a înainta moțiuni de neîncredere față de Guvernul Republicii Moldova, a miniștrilor sau organelor puterii de stat ca urmare a examinării a acestor rapoarte.

Totodată opoziția parlamentară va avea obligația să formeze Guvernul de alternativă cu publicarea listei miniștrilor în Monitorul Oficial responsabil de elaborarea Programului de alternativă și exercitarea controlului asupra procesului de elaborare, executare și raportare ale bugetului de stat, ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale, ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală. Mai mult ca atât opoziția parlamentară va prezenta ea însuși un raport anual privind rezultatele controlului exercitat de către opoziția parlamentară.

Toate activitățile enumerate urmează a fi efectuate în strictă conformitate cu normele legale cu interzicerea activitatea de opoziție care atentează la independența, suveranitatea și integritatea Republicii Moldova, care militează împotriva pluralismului politic și a principiilor statului de drept. De asemenea, se interzice activitatea de opoziție care are drept scop contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndeamnă la război și agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, atentează la regimul constituțional. În final, proiectul înaintat va avea un impact benefic asupra dezvoltării Republicii Moldova, iar cetățenii acestei țări vor fi mult mai informați deci mai puternici pentru ași crea viitorul acasă. Implementarea proiectului nu necesită alocarea de mijloace financiare.

